



یادداشت
وحید شقاقی شهری
اقتصاددان

روز گذشته مسعود پزشکیان لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور را تقدیم مجلس کرد. با رونمایی از لایحه بودجه سال آینده، پرسشها، اظهارنظرها و مطالب مختلفی در خصوص جهتگیری این لایحه در موضوعاتی همچون اصلاحات ساختاری، تورم، رشد اقتصادی، بازار سرمایه، یازانهها، فرایند جه و دیگر متغیرها مطرح شد. در ادامه به برخی از مهم ترین ویژگی ها و جهتگیری های اولین بودجه دولت چهاردهم اشاره می شود. در اسناد بالادست یعنی سیاست های کلی برنامه هفتم و قانون برنامه، اهم محورهای مورد تأکید برای تنظیم لایحه بودجه و اصلاح ساختار آن به این صورت است:

۱- در سیاست سوم برنامه هفتم پیشرفت و در جهت اصلاح ساختار بودجه دولت آمده است که اولاً بدهی ها و تعهدات عمومی دولت احصا شده و مدیریت و تأدیه بدهی ها صورت ثانیاً واقعی کردن منابع و مدیریت مصارف دولت و اجتناب از کسر بودجه دنبال شود. ثالثاً طرح های عمرانی نیمه تمام با واگذاری از طریق مشارکت دادن بخش های خصوصی و عمومی غیردولتی در طرح های عمرانی انتفاعی تعیین تکلیف شوند. رابعاً درآمد ها و هزینه های شرکت نفت و سایر شرکت های دولتی در بودجه شفاف سازی و ضابطه مند شوند.

۲- در سیاست چهارم برنامه هفتم پیشرفت و در جهت ایجاد تحول در نظام مالیاتی، اشاره شده که تبدیل مالیات به منبع اصلی تأمین بودجه جاری دولت، ایجاد پایه های مالیاتی جدید، جلوگیری از فرار مالیاتی و تقویت نقش هدایت و تنظیم گری مالیات در اقتصاد با تأکید بر روزی تولید و عدالت مالیاتی ملاک باشد.

۳- در بند الف ماده ۱۳ برنامه هفتم پیشرفت ذیل فصل ۳ اصلاح ساختار بودجه به منظور نظم بخشی و انسجام بودجه اشاره شده که لایحه و مصوبه مجلس در خصوص بودجه سالانه کل کشور نباید واجد احکام غیر بودجه ای باشد.

۴- در بند پ ماده ۱۳ برنامه هفتم پیشرفت ذیل فصل ۳ اصلاح ساختار بودجه، تأکید شده دستگاه های اجرایی که از منابع بودجه کل کشور استفاده می کنند و تکالیف برنامه ای دارند، مکلفند برنامه عملیاتی خود را هر سال بر اساس تکالیف برنامه شامل اهداف سال مورد نظر، شاخص های عملکرد، مخاطرات رسیدن به اهداف، منابع لازم، نحوه تأمین مالی، طرح های توسعه ای مرتبط و گزارش عملکرد سال گذشته در چهارچوبی که توسط سازمان اعلام می شود، در تهیه لایحه بودجه به سازمان ارائه کنند.

۵- سازمان برنامه و بودجه مکلف است تا پایان سال دوم برنامه نسبت به استقرار تدریجی نظام بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد در دستگاه های اجرایی اقدام کند.

حال لازم است بودجه به اسناد بالادست و روند های کنونی و پیش روی کشور، تحلیلی از لایحه صورت پذیرد که در ادامه به اهم این نکات اشاره خواهد شد.

۱- منابع بودجه عمومی دولت ۶۴۰۰ همت شده که نسبت به سال ۱۴۰۳ با رشد بیش از تورم، بودجه ای انبساطی است. با این حال باید توجه شود در بند الف ماده ۱۳ برنامه هفتم پیشرفت ذیل فصل ۳ اصلاح ساختار بودجه، به منظور نظم بخشی و انسجام بودجه اشاره شده که لایحه و مصوبه مجلس در خصوص بودجه سالانه کل کشور نباید واجد احکام غیر بودجه ای باشد. لذا با شفافیت بودجه و آوردن احکام غیر بودجه ای ذیل بودجه (تبصره ۱۴ معادل حدود ۸۰۰ همت و تحویل نفت به نهادهای مختلف ۶۳۶ همت)، سقف مصارف نسبت به سال گذشته افزایش معنی دار داشته و این بودجه انبساطی قابل توجیه است و جای نگرانی ندارد. در ضمن منابع عمومی دولت در ۱۴۰۳ معادل ۳۵۷۳ همت بوده که در لایحه ۱۴۰۴ به ۵۹۸۷ همت افزایش یافته که رشدی معادل ۶۸ درصدی دارد. البته این رشد طبق استدلال اشاره شده یعنی آوردن احکام غیر بودجه ای در لایحه جای نگرانی ندارد.

۲- بودجه عمرانی لایحه ۱۴۰۴ در نگاه اول رشد قابل ملاحظه ای دارد و به ۱۱۹۶ همت افزایش یافته ولی وقتی نگاهی عمیق شود، مشخص می شود در بخش تملک دارایی های سرمایه ای، تملک دارایی های سرمایه ای از منابع بودجه عمومی تنها معادل ۵۶۰ همت است و الباقی معادل ۵۱۰ همت تحویل نفت خام به نیروهای مسلح و ۱۲۶ همت تحویل نفت خام به سایر دستگاه های اجرایی دارای مجوز است. با توجه به ضرورت رشد اقتصادی ۸ درصدی مدنظر برنامه هفتم و تشدید فرسودگی زیرساخت ها و انباشت پروژه های عمرانی نیمه تمام، این وضعیت بودجه عمرانی نگران کننده است.

۳- منابع حاصل از واگذاری دارایی های مالی یا رشدی معادل ۳۳۳ درصد به حدود ۱۳۸۰ همت رسیده است که رشد و افزایش معنی دار و قابل توجهی دارد. در این بخش درآمد حاصل از فروش اوراق مالی اسلامی رشد قابل توجه ۱۷۵ درصدی داشته و از ۲۵۵ همت به ۷۰۰ همت افزایش یافته که به نرخ بهره فشار سنگینی وارد خواهد ساخت و به ضرر تولید و موجب قفل شدن اقتصاد خواهد شد. گزینه اصلاح نظام یازانه های انرژی گزینه به مراتب بهتری نسبت به انتشار این حجم بالای اوراق بود که دیده نشده است.

۴- درآمد های مالیاتی یا رشدی معادل ۳۹ درصد به ۱۷۰۰ همت افزایش یافته که معادل ۲۶ درصد بودجه عمومی دولت و ۲۸ درصد منابع عمومی دولت است. برای سال پیش این نسبت (سهام مالیات از بودجه عمومی دولت) معادل ۵۴ درصد بوده و سهم ۲۸ درصدی لایحه ۱۴۰۴ کمترین میزان از سال ۱۳۹۲ تا کنون است. در ضمن سهم مالیات از هزینه جاری معادل ۴ درصد است که با سیاست چهارم برنامه هفتم پیشرفت همخوانی ندارد. این سهم (نسبت مالیات به هزینه جاری) در حالت مطلوب و بهینه باید بیش از ۸۰ درصد و حداقل باید برای سال ۱۴۰۴ بالای ۶۰ درصد باشد. لذا انتظار می رود سهم مالیات با اصلاحات تحولی مالیاتی ارتقا یابد یا اینکه سقف هزینه های جاری با حذف هزینه های اضافی و زائد کاهش یابد. البته همچنان در این کاهش سهم، اضافه شدن احکام غیر بودجه ای ذیل بودجه را باید مدنظر داشت.

۵- تراز عملیاتی سال ۱۴۰۴ با احتساب موارد فرایرد جه و هدفمندی انتقال یافته به بودجه عمومی نشان از کسری معادل ۱۸۰۵ همتی است که این نکته جای تأمل دارد. البته باید در نظر داشت هزینه کرد هدفمندی (تبصره ۱۲ معادل حدود ۸۰۰ همت) و تحویل نفت به نهادهای مختلف (۶۳۶ همت) در لایحه دیده شده و کسری واقعی (بدون لحاظ این موارد) کمتر از ۲۰۰۰ همت خواهد بود.

۶- همان طوره که اشاره شد در بند پ ماده ۱۳ برنامه هفتم پیشرفت ذیل فصل ۳ اصلاح ساختار بودجه، تأکید شده دستگاه های اجرایی که از منابع بودجه کل کشور استفاده می کنند، مکلفند برنامه عملیاتی خود را ارائه دهند و سازمان برنامه و بودجه مکلف است تا پایان سال دوم برنامه نسبت به استقرار تدریجی نظام بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد در دستگاه های اجرایی اقدام کند. لذا انتظار بر این است در لایحه ۱۴۰۴ ردیای این سیاست محوری دیده شود. با این حال همچنان حلقه مغفول لایحه در همین مسئله است.

«فرهیختگان» تصویر اولیه بودجه ارائه شده توسط دولت را تحلیل می کند

اقتصاد ۱۴۰۴

بهر روایت

پزشکیان

انیمیشن سینمایی «بیعی قهرمان» روزی یک میلیارد می فروشد
سینمای ایران فرمول تجاری سازی را فراموش نکرده است

در مسیر گلاده قرمزی

۱۲

«کرسی یونسکو در بازیافت آب» از فاروق اعظم، مشاور وزارت آب طالبان
برای سخنرانی دعوت کرده است

قاتل هیرمند در تهران؟

۷



آمار مراکز پژوهشی از بازنگشتن ۷۰ درصد
از آواره های شمال سرزمین های اشغالی

خبر می دهند

ضد حمله

به ایده صرهبونیسرم

۸